

Tal vid kyrkomötets öppnande, Uppsala domkyrka den 3 oktober 2023

Det talade ordet gäller

Ärkebiskopen:

Ers kungliga höghet, herr talman, ärade statsråd och landshövding, Liebe Frau Präses, kära ordförande, biskopar och ledamöter i kyrkomötet – systrar och bröder i Kristus!

Det är gott med förtroende, och jag är väldigt förtjust i det ord kyrkan använder för våra valda ombud: *förtroendevalda*. Ni är valda till Svenska kyrkans högsta styrande organ med de kyrkotillhörigas förtroende.

Den processen är resultatet av det bästa styrelseskick vår värld känner: demokratin. Det är en ära att få verka tillsammans i denna fina, demokratiska kyrka. Som människor, kallade av Gud, och på dopets grund, ber vi och arbetar för världens skull. I förtröstan på Anden.

I dessa oroliga dagar behöver vi uppmärksamma detta med vår grund – det som är stabilt och håller att bygga livet på när så mycket skakar. Och våra rötter behöver söka sig djupare ned i trons källsprång. Som kyrka har vi oöverträffade redskap för detta: bönen, våra lödiga texter, kyrkans tradition. Och förstås: församlingarna.

I den våg av dödligt våld som sveper genom samhället är det många som känner rädsla, sorg och vrede. I det akuta läget behövs kraftfulla åtgärder för att förhindra brott och bekämpa gängkonflikterna. Vi bör be för samhällets förtroendevalda över hela det politiska fältet i deras svåra och viktiga uppgift.

I samma sammanhållningens anda behöver vi hjälpas åt att hålla blicken fäst på vilken värld vi vill ha på lång sikt. I odlandet av goda, mänskliga värden, har Svenska kyrkan av hävd en viktig roll. Det uppdraget bär vi med stolthet och allvar.

Våra församlingar, det svenska samhällets både mest lokala och nationsövergripande nätverk, är en oöverträffad miljö för att göra detta. Här kan vi stötta varandra, måna om grannarna, engagera oss i föreningsliv i många perspektiv, och, förstås, delta i församlingsgemenskapen.

I sådana sammanhang inser vi att vi inte är kunder till samhället utan medborgare. Hur god politik som än bedrivs uppifrån, så byggs det goda samhället och kyrkan alltid nedifrån.

I kyrkomötet har vi en viktig roll att främja, gynna och stötta kyrkans lokala närvaro, de ibland stora, men ofta små härdarna för bön, för bärande av diakoni, folkbildningsplatserna där lärandet vetter utåt mot liv, klimat och värld, och inåt mot odlingen av tro och tillit.

Att på alla sätt värna och gynna detta tror jag är det viktigaste vi har att göra i nästa steg i Svenska kyrkans utveckling. Allt det fina och goda vi kan och vill göra förutsätter en finmaskig, andlig infrastruktur. Den byggs där människor finns, men främjas på många sätt nationellt.

Det är dessutom en viktig pedagogisk uppgift att tydliggöra att det inte råder någon spänning mellan lokalt och nationellt. Allt vi gör i nationella sammanhang, som kyrkomötet, syftar till att främja och stötta det som görs på marken.

Kyrkans olika nivåer behöver dra tillsammans, och det är viktigare än någonsin. Tillsammans med många andra rörelser i Sverige behövs vår röst för att hävda människovärdet, det mänskliga tonläget, att påminna om livets djup och Guds nåd. Med envishet behöver vi påminna om att samhället ska vara inkluderande och inte ställa grupper mot varandra. Extra viktigt i denna tid är att inte lasta hela grupper av människor för sådant som händer i samhället.

Egentligen är det ju självklart: låt individ vara individ, men det blir extra tydligt i det läge som landet befinner sig nu. Kyrkan måste stå stark i motståndet mot att skylla samhällets problem på människor av en viss etnicitet eller religion – eller vad det nu kan vara. Vi vet genom historien hur syndabocksmentaliteten kan framstå som en attraktiv förklaringsmodell, men också att det är en farlig väg. Det är ett budskap till hela det politiska fältet.

Och i detta är vi del av en världsvid kristen rörelse. Nyligen hölls Lutherska världsförbundets generalförsamling i Krakow, bara någon timme från gränsen till Ukraina. I skuggan av kriget var det starkt att få träffa lutherska systrar och bröder från hela världen i bön för fred och rättvisa. De unga initierade en klimatmanifestation; vi behöver ta ansvar för den jord vi är givna att förvalta. Den frågan får inte komma bort när annat pockar på uppmärksamhet.

Svenska kyrkan är kyrka och ingenting annat, men av historiska skäl tar vi plats på olika sätt i olika sammanhang. Vi har ett kraftfullt samarbete med myndigheter, på ett sätt som ibland gör att vi nästan själva framstår som en myndighet. I andra sammanhang framstår vi som en civilsamhällesorganisation, och vi samarbetar med sådana. I församlingarna är vi både en öppen yta för glädje och stöd, tröst och bön i livets stora och svåra stunder – och en bedjande gemenskap. Och en hjälpende diakonal hand när livet ramlat sönder.

Det är för att kyrkan är så fast grundad i den kristna tron som vi kan vara verksamhetsmässigt flexibla och uppträda i olika sammanhang på det sätt som är mest konstruktivt för Guds rike och det goda samhället.

Som ingen annan organisation finns vi i samhällets kapillärer över hela landet. Så är det, och så ska det förbli. Det rikstäckande som vi lovar samhället i Lagen om Svenska kyrkan är ingen tom princip utan ett löfte om närvaro, nära människor. Och det är vid den lokala församlingskyrkans dopfunt som den mänskliga kallelsen tydliggörs och fördjupas i Kristus.

Lokala perspektiv – men detta är ju inte kyrkomötets uppgift, kan man säga. Nej, förvisso, det lokala är lokalt. Men kyrkomötets frågor om struktur, ekonomi och organisation är till för att stötta. De är material för att bygga den nära, kyrkliga infrastrukturen i vårt land.

Mycket av detta finns på plats. Men intentionerna i arbetet med *Närhet och samverkan* måste få tydligare gestalt. Kraften måste ner i marken. Pastoratens roll att gynna de lokala församlingarna, inte att ta över deras liv, måste bli tydlig.

Detta är inga nyheter. Det är en ecklesiologi, en kyrkosyn, med markkänning. Kyrkans ansvarstagande kan inte göras i någon sorts principiellt rum. Det måste handla om relationer på plats, öppna kyrkor, om ett diakonalt förhållningssätt tillsammans med bygdens eller förortens människor.

Och uppdraget riktar sig till alla. Vårt sätt att tala om kyrkotillhörighet bör därför inte vara *Se så mycket bra du får tillgång till som medlem* utan *Se så mycket bra du är med och bär och gynnar*. Skillnaden uttrycker två olika kyrkosyner. Det senare uttrycker det bärarskap underifrån, till gagn för alla, som är kännetecknet på den folkkyrka som jag är så glad över.

Under året har folkkyrkans identitet diskuterats på lite olika sätt. Grunden behöver fastslås och vara tydlig: vi är en kristen kyrka, och vi är det med självförtroende och frimodighet.

I centrum för vår tro står Jesus Kristus, och kyrkan behöver stå nära honom för att kunna se sitt uppdrag och vara tydlig i sin identitet. Samtidigt är det viktigt att se att vår kyrkostruktur har sina speciella karakteristika. I vår kyrka avkrävs inte människor bekännelser, och församlingen är inte en grupp bestående av bekännare med homogen tro. Detta beror på att i vår tradition är det viktigt att det är *kyrkan* som bär tron.

Kyrkan bär sin tro med stolthet. Och på den grunden skapar vi ytor där människor får hjälp, får växa i liv och tro och hitta möjligheter att komma till sin rätt. När man själv vill.

Vi granskar inte individens tro. Alla får vara med. Människor kan vara medlem i Svenska kyrkan för att man vill bevara sin koppling till ett arv eller för att man känner igen sig i kyrkans tro, eller för att man vill lära känna något nytt. Människor får vara med utifrån sina egna förutsättningar. Jag ser det som en tillgång, och det bygger på att kyrkan som kyrka står stadigt i sin bekännelse.

”Folkkyrka” är inte ett majoritetsbegrepp. Det handlar om hur vi uppfattar vårt uppdrag, det som kortfattat skulle kunna uttryckas som att i ord och handling räcka evangelium, det glada budskapet om Guds kärlek till människorna. Det är om detta våra diskussioner och överläggningar ytterst handlar.

Må Guds goda Ande leda vår kyrka till insikt och kloka beslut!

Martin Modéus, ärkebiskop